

KAPITOLA 7

Druhý den ráno se Cilka dostavila do nemocnice. Tmu protínala světla reflektorů. Zopakovala Jeleně, že je jí velice vděčná za příležitost, ale že se vrátí k práci na šachtě, ke kopání, na stavbu – k jakékoli těžké práci, kterou jsou nuceny dělat její spoléčnice z baráku.

Viděla ráno Josju při odchodu z tábora přitisknutou k Natálii – ty dvě se velice sblížily. Cilku bodl osten žárlivosti. Včerejší Josjina drobná vstřícnost, když jí ukázala neovázanou ruku, vzbudila v Cilce naději, že by se jejich vztah mohl obnovit.

Přestože Cilka v nemocnici pracovala v teple, práce byla náročná a vyčerpávající. Nejenže musela komunikovat rusky a psát azbukou a vyznat se v zavedené etice, vztazích a hierarchiích, především se však musela vyrovnávat s nečekanými reakcemi svého těla a mysli na nemocné a umírající. Co to s ní dělá, se jí dařilo skrývat, nebo v to alespoň doufala, Raisa se však nedávno zmínila, jak žasne nad tím, co Cilka vydrží. Že se dokáže bez zachvění dívat na krev, kosti či výkaly. Cilka se dozvěděla, že Raisu sem poslali po skončení studia a že jí trvalo celé měsíce, než si zvykla na těla v různých stadiích nemoci, zranění a podvýživy. Cilka neměla dobrý pocit ze směsi úděsu a fascinace, které se zračily v Raisině tváři, proto jen pokrčila rameny, odvrátila se a řekla neúčastněně: „Každý jsme jiný.“

Práce jí však také pomáhala nemyslet na starosti. Neustále musela řešit nové problémy, něco nového se učit. Kdyby v nemocnici zůstala,

vypadalo by to skoro jako normální život. Mohla by se odstříhnout od vzpomínek na minulost i od hrůzy své současné situace.

Když Cilka vešla, Jelena byla něčím zaneprázdněna. Ljuba s Raisou vycítily Cilčinu náladu a snažily se jí najít nějakou práci, aby nemyslela na Josju. Byla jim za tu snahu vděčná.

„Pojď se mnou,“ řekla Ljuba Cilce a vedla ji k lékaři, jenž stál u jedné z postelí. V nemocnici už ho viděla a letmo se seznámili. Představil se jí jménem křestním a po otci: Jurij Petrovič.

Pacient byl v bezvědomí a obvaz na hlavě měl nasáklý krví. Cilka stála mlčky za lékařem a sestrou a přes jejich ramena nakukovala na průběh vyšetření.

Sestra odhrnula pokrývku v nohách postele. Do paty pacientovy mrtvolně bledé nohy vbodl lékař jehlu. Vytekla krev a potřísnila prostěradlo. Muž se však ani nepohnul. Lékař se obrátil a psací desky nepodal Ljubě, ale Cilce. Ljuba na Cilku povzbudivě kývla a postavila se vedle ní.

„Při bodnutí jehlou žádný pohyb nohy.“

Cilka se předtím, než udělala zápis, podívala na hodiny na zadní stěně pokoje, aby zapsala přesný čas. Když se při další práci zastavila a nevěděla, jak dál, Ljuba jí šeptem napověděla.

Krvácející noha byla ošetřena, lékař přešel k čelu postele, hrubě zvedl pacientovo pravé oční víčko a pak mu tvář zakryl.

„Zornice nehybné, dilatované,“ zapisovala Cilka. „Pulz slabý, nepravidelný.“

Jurij Petrovič se obrátil k Cilce a tiše řekl: „Umíš nahmatat pulz na krku?“

„Ano,“ odpověděla Cilka sebejistě.

„Dobře, tak mi to ukaž.“

Cilka odhrnula z pacientova obličejdeku a udělala to, co už znala. Dva prsty položila pod bradu a přitlačila. Ucítila slabý tep.

„Kontroluj ho každou čtvrt hodinu. Až nic neucítíš, prohlas ho za mrtvého a dej vědět zřízenci. A čas zapiš do karty.“

Lékař se otočil k Ljubě: „Učí se rychle, může se nám hodit. Nedávají nám dost sester ke kontrole pacientů, kteří zabírají postele tím, že dlouho umírají. Postarejte se, abyste ho včas vyřadila ze seznamu.“ Kývl na Cilku a Ljubu a přešel k další posteli.

„Musím se podívat na jiného pacienta,“ řekla Ljuba. „Zvládneš to.“ A odešla.

Cilka sledovala hodiny a čekala, až uběhne patnáct minut, aby do karty zapsala slova „pulz slabý, nepravidelný“. Právě stála u postele, když k ní přišla Jelena a zeptala se, co dělá. Po její odpovědi se Jelena chápavě usmála: „Nemusíš tady pořád stát. Klidně jdi a dělej něco jiného, ale pravidelně sem chod. A nedělej si starosti, když to nebude přesně po čtvrt hodině.“

„Aha, děkuji... Já myslela, že tu mám čekat, než umře.“

„Ty se asi smrti nebojíš, co?“

Cilka sklopila hlavu. Před očima se jí zjevil obraz hromady vyhladovělých těl. Jejich poslední zoufalé vzdechy. Jejich pach. „Ne, viděla jsem ji mockrát,“ vyklouzlo jí z úst.

„To je mi líto.“ Jelena se odmlčela. „Kolik že ti je let?“

„Devatenáct.“

Jelena se zachmuřila. „Jednou, nebo až se na to budeš cítit, můžeš mi o tom něco říct.“

A než Cilka stačila odpovědět, Jelena odešla.

Při třetí kontrole umírajícího pacienta, vězně, který měl při práci venku nehodu, Cilka zapsala čas a slova „pulz žádný“. Na chvíli se zastavila a pak se přinutila pohlédnout do tváře muže, jehož právě prohlásila za mrtvého. Potom začala listovat v papírech a hledala jeho jméno.

Když se k němu sklonila, aby mu zakryla obličej, zašeptala: „Ivane Detočkině – *alav ha-šalom*.“ Pokoj s ním. Tato slova jí už dlouho nevyšla z úst.

Osvětim-Březinka, léto 1943

„Co ti řekl? Chceme slyšet každé slovo. A díval se na tebe, když s tebou mluvil? Mluv, Gito, musíme to vědět.“

Cilka seděla s kamarádkami Gitou a Danou na trávě u bloku 29. Magda odpočívala uvnitř. Bylo nedělní odpoledne, léto, vítr nefoukal, nepřinášel dým valící se z nedalekého krematoria. Cilka jako velitelka bloku měla určitou volnost pohybu, Lale byl však jediný mužský vězeň, který byl kdy viděn v ženském táboře. A právě toho dne ráno se objevil. Dívky už věděly, co mají dělat, aby jejich přátelé příliš neriskovali. Vytvořily kolem nich kruh, přitom jim ale nechaly dostatek soukromí k šeptanému rozhovoru. Cilka napínala uši a pár útržků zachytila. Teď ale chtěla vědět vše.

„Ptal se mě na mou rodinu,“ odpověděla Gita.

„A cos mu řekla?“ zeptala se Cilka.

„Nechtěla jsem o tom mluvit. Asi to pochopil. Tak mi vyprávěl o své rodině.“

„A co? Má bratry, sestry?“ zeptala se Dana.

„Má staršího bratra, Maxe.“

„To jméno se mi líbí. Max,“ řekla Cilka sladkým holčičím hlasem.

„Promiň, Cilko, ale Max je ženatý a má dva malé kluky.“

„Ale to je jedno. A co ještě říkal?“

„Má sestru. Jmenuje se Goldie a je švadlena. Řekla bych, že mámu a sestru má opravdu rád. A to je dobře, ne?“

„To je moc dobře, Gito. Určitě bys chtěla milovat toho, kdo se chová hezky i k jiným ženám ve svém životě,“ řekla Dana na svůj věk velmi dospěle.

„Tady snad někdo říkal, že někoho miluje?“ odsekla jí Gita.

„Gita miluje Lalea,“ zazpívala Cilka kamarádkám a dovolila slunci a jejich přátelství, aby alespoň na chvíli zahnal hrůzy, jež je obklopovaly.

„Nechte toho, obě,“ řekla Gita, ale usmívala se.

Přemýšlením o naději se tři mladé ženy unavily. Ulehly do trávy, zavřely oči a nechaly slunce, aby je přeneslo někam jinam.

* * *

To odpoledne si Cilka oblékla kabát. Chystala se opustit teplo nemocnice a čelit mrazu venku. Vtom zahlédla Jelenu.

„Jeleno Georgijevno, potřebuji s vámi mluvit.“

„Cilko! Všude tě hledám. Taky ti chci něco říct.“

Než stačila Cilka něco odpovědět, Jelena pokračovala. „Mé kolegyně jsi ohromila. Ptali se, jestli máš nějaké zdravotnické zkušenosti.“

„Ne, to přece víte... Jako sestra jsem nikdy nepracovala.“

„To jsem jim řekla. Povídali jsme si o tobě a napadlo nás, jestli by ses nechtěla na sestru vyškolit.“

Seběhlo se to příliš rychle.

„Já... A jak bych to mohla udělat? Jsem tu zavřená.“

„Nejlíp se na sestru vyučíš tím, že budeš dělat tuto práci. Já tě budu učit. Ostatní sestry ti určitě pomohou a budou vděčné za pomoc. Co ty na to?“

„Já nevím, Jeleno Georgijevno. Nejsm si jistá, jestli sem patřím.“

Jelena položila ruku na Cilčino rameno. Ta se pokusila před tak důvěrným dotekem neuhnout. „Vím, že tě moc dobře neznám, ale tohle ti jde a tvou pomoc rádi přijmeme. Co si o tom myslíš?“

Jelena se srdečně usmívala. Cilka ztěžka polkla, bylo jí hrozně. Cítila zdrcující vinu. Myslela na své spolubydlící z baráku. Když se tam vracejí, postávají u kamen, odmotávají si mokré onuce ze zmrzlých nohou, sténají. Myslela ale také na Olžinu tvář, když jí podávala pravý čaj, právě uvařený na kamnech. Bylo to strašně rozhodování a Cilka nechápala, proč právě ona – a znovu – byla ta vyvolená.

„Můžu se, Jeleno Georgijevno, zeptat, proč jste tu vy?“

„Myslíš, proč mě poslali sem, do Vorkuty?“

Cilka pomalu přikývla.

„Možná tomu nebudeš věřit, Cilko, ale jsem tu dobrovolně.“ Ztišila hlas. „Moje rodina vždycky věřila v... ve vyšší dobro.“ Pohlédla k obloze. Mluvit o náboženství bylo zakázáno, Cilka ale pochopila, co tím myslí. „Mí rodiče zasvětili život pomoci jiným. Můj otec při tom dokonce zemřel, hasil požár. Snažím se jim vzdát poctu tím, že pokračuju v jejich díle.“

„To je od vás moc hezké,“ řekla Cilka. Byla ohromena.

„Musím ale přiznat,“ pokračovala Jelena trochu zachmuřeně, „že jsem tak všeobecně věřila v myšlenku Sovětského svazu. Vlast tě volá a tak podobně. Ale tady je to hodně jiné.“

Cilka si všimla, že Jelena se otočila k lidem na postelích za sebou.

„Ale radši už budu mlčet,“ řekla a znovu se usmála.

„Děkuji, Jeleno Georgijevno, že jste mi to řekla. Doufám, že ženy z mého baráku si také najdou lepší práci. A brzy.“

„To chápu. Opravdu,“ řekla Jelena. „Na shledanou zítra.“

Jelena spustila ruku z Cilčina ramene a užuž se obracela k odchodu. Cilka se na ni však stále dívala.

„Potřebuješ ještě něco?“

„Josja. Mohla by za mě Josja dělat administrativu?“

Jelena se na chvílku zamyslela. „Ještě ne. Možná až tě budeme plně využívat jako sestru, pak Josju přijmeme. Ale dokáže se naučit...“

„Naučím ji to sama. Uvidíte.“ Je to riskantní, pomyslela si Cilka. Když Josja nezvládne úkoly a jazyk stejně rychle jako Cilka, bude potrestána? Trestem horším, než je návrat k práci venku?

„Uvidíme,“ řekla Jelena a odešla.